

דאז געדארפט זיין די עבודה בבגדי זהב?
 דער ענין איז: יעדער איינער דארף דינען דעם איבערשטן לויט זיינע אלע כחות.
 בשעת מען קומט צו א גביר נאך צדקה, קען ער גיט טענה'ן אז ער וועט יוצא זיין מיט תורה, תפלה, לערנען חסידות און נגלה. — ער דארף וויסן אז אין בית המקדש האט געדארפט זיין בגדי זהב.
 פון דער צווייטער זייט, דארף מען געדענקען אז מען קען גיט יוצא זיין בלויז מיט אויסהאלטן ישיבות א.ד.ג.
 — בגדי זהב — נאך מען דארף האבן אויך בגדי לבן, ריינע קליידער, ענינים רוחניים וואס זיינען ריין און אויסגעטאן פון גשמיות און חומות ריות.

און יעדע איינע פון זיי דארף זיין צוגעפאסט צו איר ארט. ביי די עבודות וואס אויסער קדשי קדשים — דארף מען נוצן בגדי זהב אויס-נוצן בגדי זהב אויף בית המקדש זאכן.
 — ווי עס שטייט אין מדרש ('): לא ה' ראוי זהב להשתמש בו ולא נברא אלא בשביל בית המקדש. דעו עיקר בריאת הזהב איז געווען צוליב בית המקדש און מצד דעם איז דאס דא אויך אין דער גאנצער וועלט. און יעדער איז פארשטייט דאך, אז מען דארף גיט מאכן דעם עיקר פאר א טפל און דעם טפל פאר אן עי-קרי. —

אבער בשעת עס רעדט זיך וועגן קדשי קדשים, דער קדשי קדשים פון יעדער איזנס נשמה, דארטן דארף

האט געזאגט ('): אז נאך אונזערע גופים זיינען איבערגעגעבן אין גלות ושעבוד מלכיות. אבער אונזערע גשמות האט מען אין גלות גיט פאר-טריבן און אין שעבוד מלכיות גיט איבערגעגעבן. —
 אין דעם רחמינות'דיקן בית המקדש וואס געפינט זיך ביי יעדער אידן, זיינען אויך פאראן די אלע זמנים פון יאר. און בשעת עס קומט יום כיפור, דארף יעדער איד, וואס ער איז דער כהן גדול אין זיין בית המקדש, טאן אליין אלע עבודות און גיט פארלאזן זיך אויף אן אנדערן. און אין דעם וואס ער דארף טאן, זיינען פאראן צוויי טיילן: די עברית דות אין קדשי קדשים בבגדי לבן און די איבעריקע עבודות בבגדי זהב.

י.ג. דער טעם וואס די כהנים בע-בורתם האבן געדארפט אנטאן בגדים לכבוד ולתפארת — ובג'ל וואס יום כיפור האט געדארפט זיין די עבודה בבגדי זהב, אויסער אין קדשי קד-שים — שרייבט דער רמב"ם ('). ווייל אין קדושה דארף מען נוצן די שענסטע און בעסטע זאכן. גאלד פארנעמט א ויכטיק ארט און עס מאכט אן איינדרוק אויפן מענטשן, דארף זיין די עבודה אין בית המקדש, בפרט ביום כיפור, בבגדי זהב. איז דאך לויט דעם גיט פארשטאן-דיק, פארוואס דוקא אין קדשי קד-שים איז געווען די עבודה בבגדי לבן? אין קדשי קדשים איז דאך נאך הייליקער, האט דאך דארטן א

(8) ג' תמוז תרפ"ו. לקוטי דבורים הוצב. א. סה"ש תרפ"ו ע' 169.

(9) מורה נבוכים חלק ג פרק מה.

(10) בראשית רבה פרשה טו, ב.

מען קומט צו אים וועגן געלט וועט ער זאגן — זאל מען גיין צו אן אנדערן ווארום ער איז א קדוש וטהור. ער ווייס אז דער בית המקדש, די ישיבה, בית הכנסת ובית המדרש דארף האבן זהב — דארף ער געבן זהב.

בשעת אבער עס קומט צו קדשי קדשים, איז ער גלייך מיט אלע-מען, ער גייט נישט ארום מיט בגדי זהב נאר מיט בגדי לבן, ווייסע ריינע קליידער, ריין פון גשמיות וחומריות. ער ווייס אז אין קדשי קדשים האט זיך קיין זאך נישט געפונען, אפילו דער לחם הפנים, וואס ער איז היי-ליקע ברויט, איז אויך נישט געווען אין קדשי קדשים. מער נישט ווי דער אויבערשטער, די תורה — דער ארון, און די לוחות — און דער כהן גדול. טו. און דאס איז דער מוסר הש-

כל פאר יעדער אידן:

די התחלה פון לעבן, די התחלה פון עבודה און דער אנהויב פון יאר, דארף זיין מיט א פשוט'ן אויסגערשריי צום אויבערשטן — העכער פון שכל, און דערנאך דארף ער אליין טאן די עבודות אין בית המקדש, וואס ער איז גאנץ אויך איצטער, אין בגדי זהב און אין בגדי לבן.

און בשעת ער וועט אזוי טאן — וועלן ביי אים גיין גשמיות און רוח-ניות צוזאמען, אזוי ווי דער סדר ביי דעם כהן גדול איז געווען. נישט ער האט פריער אנגעטאן די בגדי זהב און נאכדעם די בגדי לבן, נאר ער פלעגט זיי בייטשן. פריער די בגדי זהב, דערנאך די בגדי לבן, דערנאך נאך אמאל די בגדי זהב און דער-נאך נאך אמאל די בגדי לבן, און

מען זהב נישט אריינגעגעבן, דער גביר, — מיט אלעמען גלייך. די עבודות פון קדשי קדשים דארף מען טאן כבגדי לבן.

י.ד. און דאס איז דער ענין פון עשרת ימי תשובה, וועלכע הויבן זיך אן מיט דעם ראש השנה/דיקן שופר, און ענדיקן זיך מיט עבודת כהן גדול כיום כיפור.

צום אנהויב עשרת ימי תשובה נעמט מען א שופר און מען בלאזט מיט אים. דער שופר איז א הארץ פון א בהמה, אויך די קולות וואס מען בלאזט מיט אים זיינען נישט קיין "מוזיקאלישע טענער". נאר איינפאכע קולות, תקיעה שברים און תרועה. בשעת א איד שטעלט זיך אוועק פאר דעם אויבערשטן זיינען נישטא קיין חכמות. זיין פארבונד מיטן אוי-בערשטן איז מיט א פשוט'ן הארציקן אויסגערשריי. ער שרייט אים פון זיין טיפן הארץ, פנימיות הלב, אז ער איז דעם אויבערשטן א קינד און דער אויבערשטער איז זיין פאטער, בעט ער, אז דער טאטע זאל אים געבן א שנה טובה ומתוקה.

דער סיום פון עשרת ימי תשובה איז די עבודה פון כהן גדול אין די אויבנערמאנטע צוויי טיילן. ד.ה. אז ער ווייס און באשליסט צו די-נען דעם אויבערשטן סיי מיט בגדי זהב, סיי מיט בגדי לבן.

בנוגע די זאכן וואס זיינען אוי-סערן קדשי קדשים, ווייס ער, אז וויבאלד דער אויבערשטער האט אים געגעבן געלט און א אידישע נשמה, טאר ער נישט באהאלטן זיך אין בגדי לבן, ריינע קליידער, וואס יעדער זאך איז אויף זיי א פלעק, און בשעת

וויידער אמאל — בגדי זהב. ווייל ריינע קליידער, א ריינע אויסגעליי- טערטע הארץ און א ריינע אויס- געלייטערטע קאפ.

און דאס האט יעדער איד נאך דער טבילה ערב יום כיפור, א טבי- לה, וואס שווענקט אפ די ניט גוטע און ניט פאסיקע זאכן.

יח. אזוי ווי דער כהן גדול, נאך דער גאנצער עבודה פון בגדי זהב און בגדי לבן, פלעגט זאגן א תפלה קצרה, און מיט די פאר ווערטער פלעגט ער אויסבעטן א גוטן יאר פאר זיך, פאר זיין שבט, און פאר אלע אידן אין דער גאנצער וועלט, אויך אין גשמיות,

אזוי אויך יעדער איד, בשעת ער טוט די עבודה אין דעם קדשי קד- שים וואס ביי אים אינווייניק, אין מיט א פאר געציילטע ווערטער אין געציילטע מאמענטן, ברענגט ער גליק אויף אלע טעג פון א גאנץ יאר.

און אזוי ווי די תפלה פון כהן גדול איז געווען פאר אלע אידן, אזוי אויך די תפלה פון יעדער אידן יום כיפור, וואס ער קומט דאך צו גיין בבגדי לבן מיט א ריינער הארץ און א גוטער כוונה, טוט ער אויף — ניט נאר פאר זיך און זיין פאמיל- ליע, נאר פאר אלע אידן, ישראל ערבים זה בזה⁽¹¹⁾, אויף ממשיך זיין א שנה טובה ומתוקה ברוחניות ובגשמיות.

(משיחת י' חשרי תשי"ז)

וויידער אמאל — בגדי זהב. ווייל ביי אידן איז גשמיות מיט רוחניות ניט אפגעטיילט.

טז. יום כיפור דארף א איד זיך באטרעכטן און צוגרייטן זיך אריינ- צוגיין אין קדשי קדשים וואס ביי אים אינווייניק.

וואס איז דער מין פון קדשי הקדשים? אין קדשי הקדשים פון בית המק- דש, האט זיך געפונען מער ניט ווי דער ארון אליין, און אין דעם ארון האבן זיך געפונען די לוחות. דאס הייסט:

קדשי הקדשים דאס איז דער ארט פון לוחות — תורה אין אן אופן פון חקיקה — איינגעקויצטע תורה. דאס איז אויך דער מין פון קדש הקדשים, וואס געפינט זיך ביי יע- דער אידן אינווייניק.

דער פארבונד פון א אידן מיט תורה, תורת חיים, איז א פארבונד אין אן אופן פון חקיקה⁽¹²⁾.

יז. אז עס קומט יום כיפורים און א איד דארף אריינגיין אין קדש הקדשים, ווערט ביי אים א שאלה: ווי קען איד אריינגיין אין קדשי קדשים, בשעת אז איד בין אינגאנצן "ניט פארפויגט"?

אויף דעם ענטפערט מען:

אויף אריינצוגיין אין קדשי קד- שים פאדערן זיך ניט קיין בגדי זהב, קיין פארפויגונגען, קיין קא- לירן. עס פאדערן זיך אבער ווייטע

(11) לקוטי תורה ויקרא מה, א.

(12) שביעות לט, א. סנהדרין כז, ב.

מכל הנשמות שבישר אל מעולם ועד עולם".

וע"פ הוראת אדמו"ר (מהרש"ב) נ"ע ה'זוה"ק, אז "עניני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא... מותר לדבר ול-הרחיב בהם הדבור" (אע"פ וואס אזוי איז דא די זיהירות אין זאגן פירוישם בספר התניא) – איז עדין מובן בנדרהי: בראי וגבון צו מבאר זיין א הוראה פון שם בעל היארצייט – בשעת דאס קען צוגעבן אין יראת שמים אין עבודת ה'.

"ישראל" – דער שם הכללי פון איין (כנ"ל) – האט אין זיך צוויי ענינים הפכים לכאורה: (א) "ישראל" איז ר"ת, "יש ששים ריבוא אותיות לתורה", וואריים עס זיינען דא ששים ריבוא נשמות ישראל כללים (און יעדער פון זיי טיילט זיך אויף ששים ריבוא נשמות פרטיים); און יעדע נשמה איז כנגד איין אות פון די ששים ריבוא אותיות לתורה, וואס דער אות איז זיין מקור החיות כ"י. און (ב) "ישראל" איז על שם, "כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל".

דער ענין פון, "שרית עם אלקים ואנשים ותוכל" באווייזט אויף דער עבודה און מלחמה נגד העולם – "עם אלקים" (שרו ומלאך של עשוי), "אנשים" (עשו ולבני) – וואס דאס איז לכאורה פונקט פארקערט פון דעם וואס, "ישראל" איז ר"ת של ששים ריבוא אותיות לתורה, ווי

(90) אגרות קודש שלו ח"ב ע' תשכ. ויש"נ. וראה גם סי' השיחות חשיב ס"ע 83 ואילן.

(91) ראה במקומות שבהערה המודעת.

(92) ראה גם באופן אחר) שיחת סי"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר תשמ"ה. שיחת סי"פ אחרי-

(93) מבנה עמוקות אופו פנ.

(94) ראה תניא פל"ז (מת, א).

(95) ב"ר פער"י, ג. פרשי ושלח לב. כה.

(96) פרשי עה"פ.

פירוש וואס מ'האט געלייגענט דעם שבת צוזאמען מיט פ' אחר' – "קדושים תהיו כי קדוש אני"; זייענדיג א נשמה בגוף בעוה"ז הגשמי (וואס דארטן איז שייך דער ציווי פון "קדושים תהיו", והו פר-שיס"ו)

– שטייט א איך אין א מצב של קדושה, ביז די קדושה הכי נעלית פון קדושתו של הקב"ה, כפירוש החסידות" אויף דרשת חז"ל⁹³, "יכול כמנוי, ת"ל כי קדוש אני" – "יכול כמנוי" בניחותא, בדרגת הקדושה פון "קדוש אני".

י. ויש לקשר כל זה איך מיט דעם שם בעל היארצייט⁹⁴ פון י"ג אייר⁹⁵ – ישראל ארי"ה ליב.

ובהקדים, אז אע"פ וואס דאס איז לכ-אורה א שם פון אן איש פרטי, האט דאס א שייכות מיט אלע אידיש" (וואריים אלע איין זיינען א מציאות אחת, קומה אחת שלימה). ובפרט אז שמו הראשון איז ישראל – דער שם כללי פון יעדער איך און אלע איין [כידוע] אויך אז נשמת יעקב (וואס שמו איז ישראל⁹⁶), כלול:

(81) פרשי ר"פ קדושים.

(82) ראה מאור עינים עה"פ (מן, ב). אה"ת עה"פ.

(83) ויקר עה"פ (פכ"ז, ט).

(84) כו נקרא, "אריצייט" באדייט גם כספרים שכלשו הסודש. וגם אלע אהנני הספרים (שאנש מכנים ספה זו) ולפעמים מוסיפים הפירוש בלתי:

"יום השנה".

(85) הו"ח עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' ישראל ארי, ליב, אחיו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א. נולד ג' (ז) סיון תרס"ט. נפטר י"ג אייר תשי"ב. הו"ל.

(86) ונאכריכ עם יוצא חציו ש"י.

(87) לקרית ר"פ נצנים, וראה תנא פליב (מא, א): כילן מתאמת ואב א לבלונה כ"י.

(88) אה"ק סי".

(89) ושלח לב. כט.

ובהקדים דבר חידוש בנוגע לעבודת יוה"פ, שאף שבוך כלל עבודה בשמאל פסולת²³⁷, אבל ישנו יוצא מן הכלל – בעבודת הקטורת דיוה"פ בעת הכניסה לפני ולפנים, לקדש הקדשים – שלא זו בלבד שהותרה עבודה בשמאל, אלא מלכתחילה נקבע שהעבודה צריכה להיות בשמאל דוקא:

בעבודת הקטורת יש שני ענינים: (א) המחנה עם הגחלים, (ב) כף הקטורת, ומוכן, שהגחלים הם הטפל, ואילו העיקר היא הקטורת.

וסדר העבודה הוא – כדאיתא במשנה²³⁸: "נטל את המחנה בימינו, ואת הכף בשמאלו". ופריך בגמרא: "יציבא באורעא וגיורא בשמי שמיא"? ומשני, "זו מרובה (וכבדה ליקח, צריכה ימין²³⁹) וזו מועטת" (מפני כובד המחנה אינו יכול לסוכלה בשמאלו עד הארון, לפיכך נוטל המחנה בימינו וכף הקטורת בשמאלו²⁴⁰).

והגע עצמך:

מדובר אודות כהן גדול – עליו נאמר²⁴¹ "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים", נוסף לכך ש"זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש"²⁴²; אודות יום הכיפורים – יום המקודש מכל השנה, קדש הקדשים בענין הזמן; ואודות הכניסה לקדש הקדשים במקום, לפני ולפנים, ובקדש הקדשים גופא – בנוגע לעבודת הקטורת, שהיא העבודה הכי נעלית דיוה"פ, שלכן נקראת בגמרא בשם "יציבא".

ודוקא שם – נוטל כף הקטורת בשמאלו, ודוקא באופן כזה נכנס לקדש הקדשים:

וכל זה למה – לא מצד הנשמה, שכן, "כובד המחנה" אינו נוגע לנשמה; מצד הנשמה – הרי אדרבה: הנשמה חפצה בקטורת, שהיא העיקר, יותר מאשר בגחלים, שאינם אלא הטפל; אלא מאי, זהו דבר קשה עבור הגוף ובשר הגשמי של הכה"ג, וכיון שהעבודה צריכה להעשות בידי הגשמת שצריך לברה ולזכה ("איבער-ארבעטן"), ויד גשמית כזו שיכול להיות בה חלישות ("יד כחה") – לא חלישות ברוחניות, אלא חלישות מצד הבשר הגשמי, לכן מחלקים את העבודה באופן כזה שהקטורת שהיא העיקר תהי' בשמאלו.

(237) רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה ה"ח.

(238) יומא מז, א.

(239) פרשי"י שם.

(240) רמב"ם הל' עבודת יוה"פ רפ"ד.

(241) דברי הימים א' כג. יג. הובא ברמב"ם

הל' כלי המקדש רפ"ז.

(242) רמב"ם שם רפ"ג.

דער כהן גדול דארף זיין „גדול מאחי“ .
במשך⁶⁹ – ווייל די שלימות הקדושה
פון כהן גדול איז פארבונדן דערמיט אז
דאָס ווערט נמשך מיט שלימות ככל כיו
אין גשמיות העולם (עושר).

ועי"פ המבואר אין מדרש (עו"פ „בזאת
יבוא אהרן“)⁷⁰ „בכל שעה שהוא (הכהן
גדול) רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר
הזה“ („בזאת“) – יש לומר, אז מקומו ה-
אמיתי פון דעם כהן גדול איז אין (דרגת)
קדש הקדשים, און אזוי וועט זיין בגלוי
בגאולה האמיתית והשלימה ווען עס וועט
זיין שלימות האדם והעולם וביטול כל
ענינים הפכיים (משא"כ לפני זה איז מען
ניט קיין כלי אויף דעם „בכל שעה“). וואָס
דעמלט וועט זיין די שלימות הגילוי פון
המשכת קדושה בגלוי למטה (אין בית ה-
מקדש השלישׂ, א' דירה לו יתברך בתח-
תונים, כו"ל).

ט. אזוי ווי אלע עניני תורה (מלשון
הראיה⁷¹) איז אין דעם אויך דא א הוראה
פאר יעדער איד:

אלע אידן זיינען „ממלכת כהנים“,
„כהנים גדולים“, ובגלוי ובשלימות וועט

(69) יומא י"א, א. וישנ' המכים שם רפ"ה.

(70) ויקי' פכ"א, ז. ועוד.

(71) ראה רד"ק לחתלים י"ט, ח. ס' השרשם שלו

ערך ירה. גי'א רי"פ בראשית (כשבם הרד"ק). וראה

זח"ג נג, ב.

(72) יתרו י"ט, ו. וראה נבחים י"ט, רע"א (בהמשך

להסתיג ע"ד בגד' כהונה); „זימנא חדא הוה

קאמנא קמי' דאיוגדו מלאכ ויהוה מדלי לי המינא

ותתי' ניהלי ואמר לי ממלכת כהנים וגוי קדוש

כתוב כתיב“, „צריכינן אהם לנהוג עצמכם בתפארת

של כהנים“ (פרשי' שם).

(73) ראה כהני' ערפי'. וראה גם אנדת

בראשית פרק ע"ט (6) – ויגל השיחות ד' ממלכת

כהנים' „כהנים גדולים“, כי כהן גדול הוא מלך

שכנהנים, „ראש לכל הכהנים“ (ל' המכים שם

פי"ד ה"ב).

עס זיין בגאולה האמיתית והשלימה⁷².
וכמילא האָט יעדער איד א שייכות – אַלס
נשמה בגוף – צו דער קדושה פון קדש
הקדשים (שלימות הקדושה). וכפס"ד ה-
רמב"ם⁷³ „לא שבט לוי בלבד אלא כל איש
ואיש... אשר נדבה רוחו אותו... ה"ן
נתקדש קדש קדשים כו"ל.

ועי"פ מדרש הנ"ל, אז „בכל שעה שהוא
רוצה ליכנס יכנס“, י"ל אַל יעדער איד
האָט בכח (ווי ער שטייט למטה א נשמה
בגוף) צו זיין בדרגת „קדש הקדשים“, וי"ל
אַז אזוי וועט זיין בפועל לעתיד לבוא.

[ויומתק עי"פ דער סיפור אין נביאים⁷⁴,
אז בזמן הסכנה האָט יהושבע באהאלטן
יואשי' (וואָס ער איז געווען מורע
הממלכה) און מניקתו „בחדר המטות“⁷⁵,
„בעליית בית קדשי הקדשים“⁷⁶, וי"ה
אתה בית ה' מתחבא שש שנים גויים⁷⁷. וואָס
דערפון איז מוכן, אז זייענדיג אין קדש
הקדשים האָט ער דאָרט געהאָט אלע זיינע
צרכים גשמיים: אכילה ושתי' ושינה⁷⁸.
וייש לומר, ווייל באמיתית הדברים איז
מקומו פון יעדער איד אין קדש הקדשים
(ווי עס וועט זיין בגלוי בגאולה האמיתית
השלימה). נאָר דאָס איז נתגלה געוואָרן
בפועל – דורך דער ירידה (סכנה) עי"ד
ווי דער עילוי הגאולה קומט דורך דער
עבודה אין „גולה“].

ווי פארשטאנדיק אויך פון דעם ציווי
(ונתנית כח) בהתחלת פ' קדושים [די

(74) ראה כהני' שם. ולעיתיד לבוא תחזור להם

כו'.

(75) ה"ל שמיטה ויובל בסופו.

(76) מלכים י"א, א. ואילך. דברי המינים כב.

י"א ואילך.

(77) מלכים שם, ב. דהיי שם.

(78) פרשי' ערפי'.

(79) מלכים שם, ג. דהיי שם, יב.

(80) וראה גם שיחת ליל ד' דתת הסוכות שנה זו.

והו רצונו של הקב"ה – שבעת הכניסה של קדש הקדשים בנפש
בקדש הקדשים שבזמן לקדש הקדשים שבמקום, תהי' מודגשת מעלת
השמאל – יצה"ר שנהפך לטוב, „טוב מאד“²⁴³, שוהי' מעלת בעלי
תשובה (ולא המעלה דימין שהיא מעלת הצדיקים), וכאופן כזה דוקא
נכנסים לקדש הקדשים, ופועלים הענין ד"סלחתי כדברך"²⁴³, „מה
הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון“²⁴⁴, ואורכה, שנעשה מרוצה יותר
מכמו שהי' לפניו²⁴⁵.

מו. ויתירה מזה – כימי הפורים:

שמו של היר"ט אינו „גורלות“, אלא „פורים“, „על שם הפור“ –
כלשון של גוים, ולא סתם גוים, אלא כמו המן, שנקרא „צורר
היהודים“²⁴⁵, דלא כביהכ"פ שאין בו ענין של „פור“, כי אם „גורלות“.
והיינו לפי שהתשובה דיוהכ"פ היא בקדש גופא, עי"ד „לאתבא
צדיקיא כתיובתא“²⁴⁶; אבל לאחר כן, משחבר ביה"מ קו, נעשה ענין
התשובה לא רק באופן של דקות וזיכון, כמ"ש²⁴⁷ „והוהו תשוב אל
האלקים אשר נתנה“, אלא תשובה כפשוטה – על חטאים, ועד גם על
הפשעים, אל המרדדים²⁴⁸, היינו, שמורד ברבונות... ויתירה מזה: יודע²⁴⁹
את רבונות ומכין כו"ל...

כאן לא מדובר אודות שמאלו של כהן גדול; מדובר אודות יהודי
פשוט, ועד שאפילו גוים בכלל, וגם עבדים משוחררים בכלל, ועד שיש
דעה בפוסקים שאפילו עבדים שאינם משוחררים חייבים בעניני פורים²⁵⁰.
ואעפ"כ, פועל יהודי עי" מסירת נפשו... – „ונהפוך הוא“,
„מאבל“ (שגורע יותר ממיתה רח"ל) „ליום טוב“²⁵⁰, שהוא נעלה יותר
מלמות החול, ולא עוד אלא שבנוגע לענינים של שמאל, כמו לבושים,
הנה לבושי יו"ט צריכים להיות נאים יותר מלבושי שבת (כמבואר
בפוסקים²⁵¹), וביו"ט ישנו החיוב דשמחה בכשר וביו"ט²⁵²,
ועי"ז נעשה הענין ד"פורים", שיש בו חידוש גם לגבי יוהכ"פ –

(243) שלח י"ד, כ.

(244) פרשי' תשא ל"ג, י"א. ועוד.

(245) אסתר ג, יו"ד. ועוד.

(246) ראה זח"ג קנ"ג, ב. לקויות הדרוש

שמע"צ צב"ב, ב. ובכ"מ.

(247) קהלת יב, ז. וראה לקויות ר"פ האיונו.

ובכ"מ.

(251) ראה שריע' אדו"ז או"ח סתק"ט ס"ז.

(252) פסחים קט, א. שריע' אדו"ז שם.

(248) לשון חז"ל – תרי"פ פרשי' בחוקותי

כו, יד. ועוד.

(249) ראה שיחת פורים תשי"ט סס"ב

ואילך (תרי"מ חכ"ה ס"ע 152 ואילך). וישנ'.

(250) אסתר ט, כב.

(251) ראה שריע' אדו"ז או"ח סתק"ט ס"ז.

(252) פסחים קט, א. שריע' אדו"ז שם.

עניני טומאה, וי"ל שזהו גם הכנה צו דער שלימות הטהרה לעילי, כולל דורך דעם וואס „אמור גוי ואמרת" – „להזהיר גדרי לים על הקטנים".

ונוסף צו דער זהירות (להזהיר) פון היפך הטהרה, האט א כהן געדארפט טאן זיין עבודה בניהמ"ק (קדושה) אנגעטאן אין די בגדי כהונה, וועלכע זיינען געווען „לכבוד ולתפארת" (שלימות בגשמיות).

ועפ"י יש לבאר, פארוואס א כהן שמיש „מחוסר בגדים" איז עבודתו פסולה, „כימון שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם איז כהונתם עליהם". – אע"פ וואס ענינים פון די בגדי כהונה איז געווען (בעיקר) „לכבוד ולתפארת" (וואס דאס איז לכאורה נישט אויך נוגע צו דער עצם עבודה)? נאר שלימות העבודה איז משכן באשטייט דערפון אז דאס זאל זיין בתכלית השלימות וההידור „לכבוד ולתפארת", אויך בגשמיות כפשוטה – אייפן שענסטן אויך כבודיגסטן אופן ככל כיון – בגשמיות הטולם, מינוצט אויס פאר דער עבודה איז קדושה אלע מעגלעכ־קייטן פון עוה"י.

ובשלימות – איז דער ענין הכהונה בא דעם כהן גדול (וועלכער האט געטראגן שמונה בגדים).

ועפ"י אולי יש לומר הטעם פארוואס

(64) במש" (וחסאל לו, כה), וזרקה עליהם מים

טוהרים וטהרתם גוי'.

(65) תורה כה ב.

(66) משנה זבחים טו, ב. רמב"ם ה"ל כלי

המקדש פ"י ה"ד.

(67) זבחים יז, ב. ויש"י. רמב"ם שם, וראה בכיו

אנציקלופדי תלמודית ערך בגדי כהונה (ע' שלג).

וש"י.

(68) ראה רמב"ן ערוך (תורה שם), ועשית בגדי

קדש גוי לבניד ולתפארת: שיהי נכבד ומפואר

במלבושים נכבדים ומפוארים. ואכ"מ.

כיו מלכות שבגבורה און מדת התפארת כיו מלכות שבתפארת] – דער נצחון איבער דעם (העלם והסתור פון) גלות, כיו נצח שבנצח, און הוד שבנצח – די שיני־קייט אין דעם נצחון, און יסוד שבנצח – דער יסוד וקביעות פון דעם נצחון, כיו מלכות שבנצח – דער נצחון פון מלכא משיחא בנאילה האמיתית והשלימה.

ח. אנהויכס פ' אחרי רעזי זיך וועגן עבודת אהרן כהן גדול בקדש הקדשים – „בזאת יכוא אהרן אל הקודש גוי'".

א מעיץ ודוגמא צו דעם מצב הגאולה איז – דער כהן גדול אין קדש הקדשים: קדש הקדשים איז דער הייליגסטער ארט אין דער וועלט. אן ארט וואו עס האט מאיר געווען אלקות בגלוי (אן העלמות והסתרים). צוזאמען דערמיט איז דאס געווען א מקום גשמי בעולם הזה, און דער כהן גדול איז דארט אריין אלס א נשמה בגוף [ניט ווי ס'איז געווען בא נדב ואביהוא, רצוא כלי שובי'].

מעיץ זה איז געווען בא יעדער כהן, וואס צוזאמען דערמיט וואס „הכהנים הובדלו... שנאמר" ויבדל אהרן להקדיש קדש קדשים" (למעלה מעולם), האט ער געטאן זיין עבודה דוקא אלס נשמה בגוף איז עולם, אן עולם וואו ס'איז דא אן ארט אויף היפך הטהרה – און דוקא דארטן איז ער מקיים דעם ציווי (בריש פ' אמור), „אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמירי". וואס שלימות ענין הטהרה וועט זיין בגאולה האמיתית והשלימה [מעין הכנה לזה איז אויך דא כוונת הגלות, אן כהנים זיינען נזהר פון

(60) טז, ג.

(61) ראה לעיל ע' 496. ויש"י.

(62) דה"א כג, יג.

(63) רמב"ם ה"ל כלי המקדש רפ"ד – מפסחם

קד, א.

מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אמות העולם, משא"כ בשמע"צ מקריבים פ' אחד כנגד ישראל ("היו לך לבדך ואין לזרים אתך" ⁽²¹⁾).

ועי"ז יוסף (כנגד שמע"צ) – שמלכד היותו המושך ועיקר ענינו של יעקב, גדלה מעלתו יותר ממעלת יעקב (ושאר האבות והשבטים), כמבאר בדרושי חסידות ⁽²²⁾ טעם החילוק שבין עבודת האבות והשבטים לעבודת יוסף, שהאבות והשבטים היו רועי צאן, באופן של התבודדות מעניני העולם, שלא יכלכלום לעבודת ה', משא"כ יוסף, שגם בהיותו "מושל בכל ארץ מצרים" ⁽²³⁾, ובמעמד ומצב ד"יובוא הכיתה לעשות מלאכתו" ⁽²⁴⁾, הי' בתכלית הדריכות באלקות – לפי שיוסף הי' למעלה מהעולם לגמרי, ולכן לא היו עניני העולם מכלכלים אותו מעבודת ה' להיותם באופן של העדר הפיסת מקום כלל (ע"ד ובדוגמת פ' אחד דישאל בשמע"צ שלמעלה משייכות לשבעים פרים דאזה"ע בשבעת ימי הסוכות).

ומטעם זה נעניש יוסף על עשיית כלי בדרך הטבע כשביקש משר המשקים "ועשית נא עמדי חסד הזכרתי אל פרעה גוי' ⁽²⁵⁾, משא"כ יעקב שעשה כו"כ פעולות כדי להנצל בדרך הטבע – כיון שיוסף הוא למעלה מהעולם לגמרי, ואין העולם תופס מקום אצלו כלל.

ה. ובדוגמת החילוק שבין יוסף להאבות הוא החילוק שבין כ"ק מו"ח אדמו"ר לרבותינו נשיאנו שלפנ"ו:

הרביים הקודמים היו ופעלו בעירות קטנות, כמו: ליאונא, ליאדי, ליובאוויטש ⁽²⁶⁾ – באופן של התבודדות מהעולם.

משא"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר – מתחלת נשיאותו הי' במוסקבא, ואח"כ בפטרבורג (כפי שנקראת אז לענינגראד), ולאח"ז (בצאתו מהמדינה ההיא) בריגא ⁽²⁷⁾, ולאח"ז (כבואו למדינה זו) בניו יורק, שאין לך "המונה של עיר" טוב (או גרוע...) יותר מזה, וככל מקומות אלו היתה עבודתו ע"ד ובדוגמת עבודת יוסף הצדיק בהיותו מושל בכל ארץ מצרים. וכח זה הנחיל הרבי לנו – שכל מקום שבו נמצאים, אפילו ב"מצרים", ו"מצרים" בכל התוקף ("אין דעם גרעסטן מצרים"), הרי, לא

(21) משלי ה, יז.

(22) ראה תו"ח ויחי קב, ב ואילן. ד"ה.

ולא זכר תרע"ז, תפר"ח. ועוד.

(23) ויגש מוה, כו.

(24) ויגש לט, יא.

(25) שם מ, יד.

(26) וגם בראסטוב (עיר גדולה) – הי' זה

באופן של התבודדות מהעיר.

(27) וגם אטונאצק (שדר בה במשך זמן)

– אף שאינה עיר גדולה, אינה גם כפר קטן

(מקום ממוצט).

(ב) על כללות הענין, כתב:

ו"ז הוא היחיד ששאל זה [הפ"י: 1] דין בשו"ע יו"ד. 2 ענין המובן ע"פ משנ"ת בתניא בענין צדקה (3)

[3] במכתבו כתב: "וגם אני היתי מתקשה בענין הפשוט, שכ"ק אמר אז כי אינו שייך לעובדות יען במן רק טעם ולא ריח ולעובדות קשה הריח, וכמו שמצינו בחז"ל. אבל שם קשה הריח לדבר שאין משיגים מפני התאוה, וכאן קשה לעובדות ולמניקות מפני הילד, שילד רק קשה דבר קשה כמו קשואים. וא"כ אף שאין לו ריח ג"כ קשה למעובדות מפני הטעם אף שאין לו ריח, כן לכאורה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "וכמו ש", וכתב:

[ולעובדות קשה הריח] שזה [מצינו בחז"ל] מפורש (במשנה)

רד

[סיון, תשכ"ח]

מענה לר' אברהם יוסף יפה [לקו"ש חכ"ג ע' 547. סי' Mr. Manchester]
ע' 193:

[1] במכתבו כתב – בקשר לנאום שנשא – אשר נאומו הי' בלתי מסודר.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

1) **נאום ברבנים** – **מטרתו השפעה על השומעים, וכיון שהם שבעי רצון – הושגה המטרה. ובאם הנואם אינו שבע רצון – מעלה נוספת – שהצלחתו לא הביאתו לגאווה וכי"ב.**

[2] למכתבו צירף חוברת מסויימת, וממון לצדקה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

2) **הצריך לאשר להשולח? (באם הן – מהותו, שמו בלה"ק, באיזה לשון?)**

3) **קבלה.**

ש"פ שמיני, מבה"ח אייר, ה'תשי"ב 174

זו בלבד שלא מתפעלים כלל מהתוקף דמצרים, אלא אדרבה, שעוסקים שם בהפצת התורה.

ו. ענין זה נוגע גם לסדר העבודה:

יכול מיהו לחשוב שעבודתו צריכה להיות בסדר מסודר: לכל לראש – לחשוב על עצמו, על בני ביתו, ואח"כ על אחרים. ובלשון הכתוב²⁸ "וכפר בעדו ובעד ביתו (ואח"כ) ובעד כל קהל ישראל".

והמענה לזה – שהסדר ד"וכפר בעדו ובעד ביתו (ואח"כ) ובעד כל קהל ישראל" שייך לעבודת כהן גדול ביוה"כ בבית המקדש, משא"כ כשנמצאים במצרים, בזמן הגלות, במעמד ומצב של חושך, אי-אפשר לעשות חשבונות בנוגע לסדרי העבודה, שתחילה תהי' העבודה עם עצמו ובני ביתו ואח"כ עם אחרים, אלא צריכים לעשות כל מה שיכולים תיכף ומיד, ללא סדרים וללא חשבונות.

וכשם שאין לעשות חשבונות בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעבודה עם הזולת, כמו כן אין לעשות חשבונות כעבודה עם הזולת ע"ד הסדר הרגיל מן הקל אל הכבד, לפעול תחילה בדבר קל, ואח"כ דבר כבד יותר, אלא יש לעשות כל מה שיכולים לעשות, ללא סדר וללא חשבונות.

ולדוגמא: גם כשמדברים עם יהודי שלא יודעים בדיוק מעמדו ומצבו בהנחת תפילין – צריכים לדבר עמו בנוגע ללימוד פיק תניא קודם התפלה!...

– בניקאלייב הי' יהודי משכיל שאהב ללמוד חסידות, והי' נוהג ללמוד לקוטי-תורה בערב שבת, וכשהחשיך היום הי' עושה מה שעושים כלילה של ימות החול...

כאורה יש מקום לתמיהה: היתכן? כשאניני יודע מעמדו ומצבו בשמירת שבת – אדבר עמו אודות לימוד תניא?...!

והמענה לזה – שנמצאים אנו בזמן של שריפה רח"ל, ובזמן של שריפה לא עושים חשבונות, ולא מתנהגים ע"פ סדר מסודר, חוטפים ומצילים כל מה שיכולים להציל!

ז. ועוד ועיקר:

נמצאים אנו במעמד ומצב ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"²⁹, "משיח

28) אחרי טז, יז. וראה זהר ח"א צד, 29) שה"ש ב, ט. וראה שהש"ר שם, ח.

סעי"ב. ח"ב קפב, סעי"ב. וראה לקמן סי"ח. וש"נ.

באותה התועודות, אמר אדמו"ר נ"ע דא"ח — המשך לד"ה

תקעו תרנ"א⁸⁰.

והי' גם רייד (שיחה), ובה פירש הנוסח ד"והכנהנים והעם וכו'"
ב"סדר עבודה" דיהכ"פ:

"והכנהנים והעם וכו' כשהיו שומעים" — "כשהיו (כאשר היו)
שומעים", היינו, אם היו שומעים, כיון שלא הכל שמעו. אוי"ש דער
דערהער — איז דא איצט אויך.

"ונופלים על פניהם" — מען פאלט בא זיך אַראפּ ואס
מ'האט א פנים.

הדיבור בענין זה הי' ע"ד שיחה, היינו, שהמסובים נכנסים
לתוך דבריו, משיבים עליהם, ורק די עלטערע האבען געהאט דרך
ארץ שלא להכנס לתוך דבריו כו'.

דודי רז"א (אחיו של אדמו"ר נ"ע) — לא הי' נוכח אז.

כד. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

קרה שאדמו"ר נ"ע התפלל בעילה בתוך ארון הקודש, היינו,
שהי' מניח המחזור בתוכו.

קרה גם שאדמו"ר נ"ע האריך בתפלת המוסף דיוהכ"פ, כך שהוא
רק כרע, והצבור כבר אמר הסליחות.

כזה. עוד סיפר:

עד שנת תרנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' אדמו"ר נ"ע נוהג
פאַרבריינגען כמוצאי יוהכ"פ.

בכלל משנת תרנ"ד נשתנה הסדר אצל אדמו"ר נ"ע בכמה
ענינים⁸².

פו. עוד אמר:

מוזכר בשנים הראשונות של אדמו"ר נ"ע שכתב כמה קונטרסים:

(80) המשך — שנרפס בסה"מ תרנ"א בתחלתו (עד ע' נג) — כולל ה' מאמרים. שנים
מהם (והנה כ"ז הוא בחי' פני המשיע, וביאור הענין הזה אמר ד"רל אמר לפני מלכיות) —
ללא תאריך, וכנראה שא' מהם הוא המאמר שנאמר כמוצאי יוהכ"פ.

(81) = שמיעה זו, במונח הדומה — ישנה גם כיום.

(82) ראה גם "יומן" הנ"ל (ע' 19): "בכלל אפשר לומר שהתחיל לנהוג נשיאותו לגמרי
מר"ה רנ"ד".

שטייט שוין הינטערן וואנט", ויחידה מזה — כפתגם כ"ק מו"ח
אדמו"ר³⁰ — שהקב"ה הצית את כחלי הגלות ("דער אויבערשטער האָט
אַנגעצונדן די גלות ווענט"), ובמילא צריכה להיות היציאה מן הגלות
באופן של בריחה ("אַנטלויפן פון גלות"), כפי שכורחים מפני שריפה,
שאז מתגלים כחות הנעלמים שבנפש, ובאופן שפועלים גם על הגוף³¹!
יציאת מצרים היתה באופן של חפזון — "כי בחפזון יצאת מארץ
מצרים"³². ואם ממצרים היו צריכים לצאת בחפזון, מגלות זה האחרון
ש הוא קשה וארוך הרבה יותר, על אחת כמה וכמה שצריכים לצאת בחפזון.

וכיון שצריכים לצאת ולברוח מהגלות בחפזון — אי אפשר
לעשות חשבונות, לא בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעבודה עם
הזולת, ולא בנוגע לסדר של קרימה ואיחור בעבודה עם הזולת. יש לברוח
מהגלות עם כל מה שיכולים להציל.

ועי' העבודה באופן של חפזון באים להגאולה העתידה, עלי'
נאמר³³ "כי לא בחפזון תצאו ובמונסה לא תלכון".

* * *

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר לי שפעם בשבת שלאחרי פסח קרא
לו אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וצוה עליו להוציא גמרא מש"ס
וילנא וללמוד מתוכה פרקי אבות³⁴ — מתאים להמנהג ללמוד פרקי
אבות בשבתות שבין פסח לעצרת³⁵.

— ולהעיר, שכפי הנראה, הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג ללמוד
פרקי אבות (לא רק בשבתות שבין פסח לעצרת, אלא גם) בכל שבתות
הקידן³⁶,

[בדרך כלל נהוג אצל חסידים ללמוד פרקי אבות רק בשבתות שבין
פסח לעצרת. — (כ"ק אדמו"ר שליט"א חיך ואמר:) בקוצר רוח היו
ממתנים עד לסיום אמירת פרקי אבות, כדי לחזור המאמר חסידות

(30) אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק ישעי' נב, יב).

ביהיום יום" בתחלתו).

(31) ובהספור שאירע בעת השריפה (מש"ק ריח אייר, תרצ"ה). וראה גם שיחת

בליובאוויטש, שא' דחק עצמו במקום צר שי"פ אחרי, מבה"ח אייר דאשתקד ס"ז (תר"מ

ביומיו, שלאח"ז הי' קשה להוציאו משם (ראה ח"צ ע' 62).

סה"מ תרפ"ו ע' קסה. אג"ק אדמו"ר (35) ראה ביאורים לפרקי אבות (קד"ת,

מהדו"צ ח"ד ע' ריא. לקריש ח"ב ע' 431. תשנ"ז) בתחלתו. ויש"נ.

ועוד. (36) ראה גם תר"מ — רשימת היומן ע' קפז. ויש"נ.

(32) פי' ראה טו, ג.

הגדולים, משכילים בחזקת החב"ד ועובדי ה' ובעלי לב רחב וזה מתבטא ומשתקף בניגוניהם.

ניגון ק-צו

ניגונים לשבת יום טוב.

ניגונים חבדיים, המושרים תמיד בפי חסידיו החב"ד, רובם ככולם מלאים רגש וספונים מהתבוננות המוח והתפעלות הלבי, ולאשר לא נודע לנו בבירור מי ה' מתחבם, קראנום סתם בשם "ניגון לשבת טשור, עיר באוקיינוס היתה מפורסמת עם חסידיו, ויום טוב".

שער ב.

ניגוני חפלה לימים נוראים (צ"ז-צ"ט)
סקארבאוו ניגוניס".

כאן נרשמו ארבע ניגונים, סקארבאוו, מחפזות יחז"ל כפי שזרזו מושרים בליובאוויטש.

קטע משיחת זיל טש"פ תרצ"ז.
נוסח הניגונים הקבועים אצל כלל ישראל — הנק' סקארבאוו — סידרה המהר"ל מבראג, בזמנו ה'י, עת צדה להשאל הביקש מהמהר"ל שיגלו לו משמים ניגונים לתפילה, אשר בהו יוכלו כלל ישראל לעורר רוחמים ותפילות ואו סידר הניגונים תואלו. הדד כיצד אמריר הרה"ק צמח צדק אמר, שהניגונים שסידר המהר"ל מבראג הם משרי הלויים שבמקדש, ולכן היו הצדיקים מקפידים מאד על החזנים תאילו, שהיו מסיימים משלהם בהניגונים הקבועים.

קטע משיחת זיל ט"ק חזוניהם תשי"ז.
ביים זיידען הדד כיצד אאומיר הרה"ק מהר"ש איז געווען א חזן ר' איסר, ער איז געווען א איש המעלה, ר' איסר חזן פלעגט האבען א באזונדער נוסח אין די תפלות ימה"י און בעיקר אין די תפלות "עבודת", ביהוב"ס. ווען ער האט אנגעזינגען די עבודת האט ער געגעבען א געשרי, אהתי, — ולא כדרך החזנים שמתחילים בקריאה, אהה כונה"י. — בא כורעים פון די פסקא "ההבנים" האט ער גע" האט א געזונגען אין ביהוב"ס. ווען איסר דער אזוי האט מען געזונגען אין גיט געווען איינער, חזן פלעגט זינגען בא כורעים אין גיט געווען איינער, האט זאל גיט מוריד דמעות זיין.

קטע משיחת זיל ט"ק הארינו י"ג חשו"י תשי"ה.
נמשך הדיבור ע"ד החזנים שהיו בליובאוויטש, אאמר כיצד אאומיר שליט"א:
ר' איסר חזן ה'י עור בודי חזן כיצד אאומיר

בער עס זינגען, אלס דעם דריטען ניגון, וואס פאר חסידות.

ניגון פה.

"זשעבינער הארץ".

עיר זשעמבין היתה מעולם מלאה חסידים אנשי חב"ד, משכילים ועובדים ה'. גם הניגונים שחיברו — או זינגו — בתחילתו לב' סוגים: ניגונים מוזיקליים, "מוח ניגונים" — וניגונים לבביים, — "הארץ ניגונים" — ועל שם זה נקרא הניגון הראשון "זשע" בינער קאפ", כלומר ניגון שמביע מחשבת ותשובה גנות המוח של "המשכיל" אליקו, ובפרט לפי המסורת של ר' מיכאל דווארסקין המוכא לקיל — והשני "זשעבינער הארץ", להיחזק יותר ביסודי הלב של ה"עובד" ה'.

ניגון פה.

"דער פלפול".

ניגון בן חמש בבית, אשר מולך שלוב — מתעורריו מבבא לבבא הוא ע"ד קושי' ותירוק. מה שבבא הקודמת תובעת, דורשת והמחה — הובא שאחרי' מצדקת, משתקת ומיישבת, והבנות מספסות ועולות, סתורות ובונות, מפרקות ומקשות, מתרצות ומיישבות בדוגמת התפלה התלמודי, וע"ש זה נקרא "דער פלפול".

ניגון פה, פה.

ניגון לה' שלום תאריטאנאו, שריב תיטאנאנאטו. ר' שלום, א' מתאחים החסידים התמימים למשפחת תאריטאנאו מניקאלאטו, חיבר הריבה ניגונים חבדיים, המעוררים חשבוני הנפש וכיסופי הנשמה להתרום לחיים רוחניים.

ניגון פה.

ניגון לה' יודיל תאפיק.

הניגון הזה מסר לספרנו חסיד ר' דובער תאס' קיני, שקיבלו מהתמים ר' יודיל בשיבת תורת בליובאוויטש, שה' נקרא בשם: "יודיל לאפציקר".

ניגון פה.

"דער קרעמטשגער ניגון".

הניגון הזה הביאו לליובאוויטש חסידיו עיר קרעמטשגער ועל שם זה נקרא "דער קרעמטשגער" גער ניגון, אבל מקורו הוא מניקאלאטו, קרעמטשגער.

כא. כ"ק מר"ח אדמו"ר שליט"א אמר:
יש טובלים הרבה פעמים (בערב יום הכיפורים). אבל אדמו"ר נ"ע לא נהג כן⁷⁶. ופעם אמר לי אדמו"ר נ"ע על זה: אל תצדק הרבה, א... צופיל דארפן ניט זיין.

כב. עוד אמר:

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ — בעמידה, אבל בלי נדרי".
ובהתרת נדרים ערב ר"ה כינונו כיחוד על זה — שמנהג טוב זה לא יהי' בתורת נדר.

אדנ"ע ה' מפרט ענין זה בדיבור, מיט די קליינע וערטערלאך, אבל חפץ שתהי' עזת המתמידים בייחוד קצת, כדי שלא ישמעו.

עוד אמר:

סדר הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה⁷⁸ — כורע אני על ברכי וסומך על צפורני גודלי ידי ורגלי, אח"כ — להשתחוואה — מתקומם מברכי וגשאר עומד רק על צפורני גודלי ידי ורגלי, וכלי נגוע לרצפה במצח.

והוסיף: אם אי אפשר להשאר להתקומם מהברכיים ולהשאר לעמוד רק על צפורני גודלי ידיים ורגלים בלי לנגוע לרצפה במצח — טוב יותר להשען במצח על האגרוף מאשר לעמוד על הברכיים.

בכלל, ע"פ קבלה, צריך להיות הפסק בין המצח והרצפה: ע"י הטלית, האגרוף...

כג. כ"ק מר"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:

בשנת תרנ"א⁷⁹, זכורני שאדמו"ר נ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקדוש, נשען על ידו, ולא נשמע ממנו כל הגה.

אח"כ כמוצאי יוהכ"פ — ה' פארבריינגען עד הבוקר, ומשם הלכו לטבול.

76 ראה גם סה"ש תשי"ה ע' 21. "יומן" [תשרי] תרצ"א ("רשימות" חוברת ד' ע' 17).

77 ראה שרי"ע אדה"צ אר"ח סהרי"ט סט"ר טז.

78 הלשון בנכותי"ק — צע"ק. וראה "יומן" הנ"ל (ע' 10), ועפ"י פוענה כאן.

79 ראה גם ר"ד מסעודת מוצאי יוהכ"פ תרפ"ט ס"א (סה"ש תרפ"ט ע' 25).

יש טובלים הרבה פעמים (בעריה"כ"פ). פעם א"ל אדנ"ע ע"ז: אל תצדק הרבה, א' ... צופיל דארפן ניט זיין.

כל התפלות דר"ה ויהי"כ כעמידה בל"ג. ובהתרת נדרים ער"ה כינוי ביחוד ע"ז. אדנ"ע ה' מפרט זה מיט די קליינע ועטעלעך. אבל חפץ שתהי' עדת המחזירים ברחוק קצת כדי שלא ישמעו.

הכרעות כשהייתי בריא: בתחלה על צפורני גודלי ידי ורגלי אח"כ על צפורני גודלי ידי ורגלי וכלי גנוע לרצפה במצח. אם א"א טוב יותר להשען במצח על האגרוף. בכלל, ע"פ קבלה, צ"ל הפסק בין המצח והרצפה: הטלית, האגרוף...

רנ"א זכורני שאדנ"ע עמד כל ליל יהי"כ אצל ארון הקדוש. נשען על ידו. ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוציה"כ ה' פארבריינגען עד הבוקר. משם הלכו לטבול. אמר דא"ח המשיך לחקעו רנ"א. ורייד: והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים. אם היו שומעים. שלא הכל שמעו. און דער דערהער איז דא איצט אויך. ונופלים ע"פ. מען פאלט בא זיך אראפ ואס מ'האט א פנים. ה' ע"ד שיחה. המסובים ננסים לחוף דבריו, משיכים עליהם. רק די עלטערע האבען געהאט דרך ארץ. דו"א לא ה' נוכח.

קרה שאדנ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש. מניח המחזור בתוכו. קרה שהוא כרע והצבור כבר אמר הסליחות.

ער רנ"ד (ולא הוא בכלל) ה' פארבריינגען במוציה"כ. בכלל מרנ"ד נשתנה ככמה עניים.

מוחבר בשנים הראשונות: קונטרס הצדקה, ההשכלה, התפלה (ולא זהו מתר"ס) העבודה. ולא ראיתים.

הי' זמן אז ער האט געברענגט.

רצ"ה. סוכות

נ"כ. בשעת נ"כ כשאומרים תיבת ירכך המתברך ראשו באמצע. ד' — מיסב לימינו שהיא שמהל המברך. וישמך — באמצע. יאר — לשמאלו שהיא ימין המברך. וכו' שלום — באמצע. ע"פ קבלה. אמירת רבש"ע — בשעה שהכהנים מנגנים דוקא. כשאומרים וישם וכו'

ספר חנינונים

ניגון צט.

והכתוב.

הניגון — "סקארבאוע" — ל"הכתובים, שבתפלת עבודה ביהי"כ במקום שבורעים, כפי שמנגנים אותו בליובאוויטש.

שער ג

ניגוני לחושדות חסידים (ק-קל)
תק"י, פארבריינגענסט.

נושא הדיבורים, בעת מסבות והתעודות חסידים תק"י, חסידים פארבריינגען, הוא בעניני חשבון הנפש, התעודות לקביעות עתים לחורבן, עבודת התפלה ותקון המדות לפי רוח החסידות. זקני החסידים מספרים סיפורים תכונים מהרביים תק"י וחרדים על דבריהם ופתיגותם. שצריכים לימוד והוראה למעשה. חלק גדול בהתעודות כזו לקוחים הניגונים, הפותחים שער להתעודות ולכל התפלות הנמשך. בעת התעודות בחרדים בעיקר בנגינות רציניות ולבביות, חורשים את תלמי הלב ומגלים את עמקי הנשמה וכיוצא באלו האלקי.

ניגון ק.

אל לאלקים דמי נפטי.

תנועות הניגון הזה משמשות ענין גשמי, המעביר את האדם מגשמיחו לחילונותו לאיירה מעולה וסביבה של קדושה. מבנה לבבא מתגבר הרגע, שמפיר הכפור העליזה והמחם הנשמה בנגינות של מעלה. הניגון הזה מצא חן מיוחד לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א ושרים אותו עפ"י רוב בתולות כל התעודות כד"ס וזמני דפגרא.

ניגון קא.

צמחא לך נפטי.

ניגון חבד"י לשן חסידים הראשונים שבולסות חבד"י. חצי הראשון משרי בתיבות הפסוק צמחא וגו', וחציו השני בתיבות שפת רוסית, אשר הוכנו: תביעה להיצה"ר ונפש הבחימה, ומבנה אותם בשם בן כפר שומע שנכס ליומא דשוקא — "יאריד" — בהעיר הנדולה, ואינו קונה ואינו מוכר, רק עושה מריבה (בין ישראל להקב"ה). הניגון הזה כולו אומר שירה וגעגועים.

ניגון קב.

תשוב אנוש עד דבא.

ניגון חבד"י לשן המעורר לחשובה.

מור"ש, אחיו ה' הניגון ר' ראובן ווארלאביצקי, ואח"כ הניגון ר' יחיאל האלפערין.

הניגון ר' איסר ה' מתפלל ה"עבודה" דיהי"כ בנעימה ובדיבורים ובעת שה' אומר "והכהנים" היו דמעות וטפות זעזע נולות מעל פניו.

היד כ"ק אדמו"ר מוה"ר ה' מתפלל ביהי"כ בחרדו הספור לביהמ"ד, אמנם בעת שהניגון אמר "והכהנים" נכנס לביהמ"ד ועזר בתניגון "סקארבאוע" הידוע.

היד כ"ק אדמו"ר הרה"ק ה' בעת אמרו תפלת "עבודה" היו דמעות נשירות מעיניו על הרצפה והיו שומעים ממנו כל תיבה ביחוד, בעת עזרו לחזון באמירת "והכהנים" פעם אמר תיבת "מפורש" בפ"ק ופ"א "מפורש יוצא" ביחוד — היינו החילוק בהחפץ אין דעם אפשטעל. —

ר' יחיאל האלפערין הניגון ה' שנים רבות חזן בעיר מאסקווא. בשנת תרמ"ד נסע הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק ה' למאסקווא ור' יחיאל שימש אותו ואז למד הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לר"י את נוסח הנגינה במקובל בתפלת ימה"י: "עלינו", "והכהנים", "אהא כוננה", "סלח לנו", כי אז עמד, והפסק — דעם אפשטעל — באמירת, וכן ה' מונה אחת" וכו'.

קטע משיח' יום ש"ק חזרת' תשי"ד.

דער אלטער רבי האט אויסגעלערענט דעם פעטער רב"ש"י, ווען ער איז נאך געווען א קינד פון זיבן-אכט יאָר, אלע תנועות וניגונים פון די נוסחאי התפלה, ואס מ'רופט "סקארבאוע" און שטענדיג האט זיך דער פעטער רבי'ס מצטער גע- ווען, ואס ער האט פארענטען איין תנועה אין תפלת ימי הנוראים, ואס דער אלטער רבי האט איהם גע- לערענט, ואס האט געשטאמט פון שיר הלוים במקדש.

ניגון צו.

ידעתי ה' כי צדק משפט'ך.

המנהג בליובאוויטש, שהניגון אומר בקול רם הפסוקים ידעתי וגו', אחר אמירת תפלת "הנגי" וקודם הקריש שלפני מוסף ב' ימים דר"ה ויוה"כ. הניגון ר' יחיאל האלפערין — ראה אדחת בהתקדמה לשער זה — ה' מנגן הפסוקים האלה בניגון הוד.

ניגון צח.

ניגון קודש קדיש מוסף לימים נוראים.

הניגון לקריש שלפני מוסף ב' ימים דר"ה ויוה"כ, כפי שמנגנים אותו בליובאוויטש, מיסודו של הניגון ר' יחיאל האלפערין.

25 ראה שם ג' 25.